

Роль регіонів у розвитку медичного туризму в Україні

Т.М. Камінська, д.е.н., професор,
професор кафедри економічної теорії
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Останні роки світова економіка зростала дуже високими темпами. МВФ прогнозує, що у 2018 і 2019 рр. вони досягнуть 3,9 % [1]. Проте існують декілька чинників, які свідчать про уповільнення майбутнього глобального зростання. До них належать: згортання центральними банками грошового стимулювання економіки, збільшення облікових відсоткових ставок, уповільнення темпів економічного зростання у США і Китаю, збільшення державного боргу обох країн. Не менш суттєвими викликами є торговельні війни між США і Китаєм, США та ЄС, посилення протекціонізму, обмеження доступності товарів у найбільш відкритих економіках, зменшення витрат споживачів і інвестицій. Уповільнення глобального зростання збільшує ризики залучення інвестицій, зниження цін на сировинні товари, які домінують у експорті України, зменшення валютних надходжень від експорту, порушення платіжного балансу та девальвації національної валюти.

У таких умовах треба проводити реструктуризацію експорту і підвищувати участь України у міжнародній торгівлі послугами, тому що вони є менш залежними від коливань світової кон'юнктури. Так, за період з 1990 р. по 2017 р. загальний обсяг експорту комерційних послуг країн-членів СОТ збільшився з 853,0 млрд дол до 5,28 трлн дол., тобто у 6,6 разів [2]. Проте послуги є різними – матеріальними і нематеріальними. В Україні найбільше розвинені перші, а саме транспорт, торгівля, послуги з переробки та експорту матеріальних ресурсів. Але провідні країни демонструють випереджальні темпи зростання чистих послуг нематеріального характеру – інтелектуальних,

інформаційних, ділових, освітніх, медичних. Медичний туризм стає візитною карткою багатьох країн, він суттєво поповнює державні бюджети Сінгапуру, Малайзії, Індії, Туреччини, інших країн, бере участь у вирівнюванні платіжних балансів і сприяє стійкості національної валюти.

Важливо, що експорт багатьох медичних і рекреаційних послуг означає їхнє надання безпосередньо на території самої країни. Послуги не мають речової субстанції, не підлягають зберіганню й транспортуванню. Їх просто неможливо переміщувати між країнами як товар (за винятком телемедицини).

Для України територіальність надання послуг відкриває великі можливості регіонів у розвитку медичного туризму. Такий туризм створює локальні цільові ринки, додаткові грошові надходження до них, сприяє конкуренції між ними і відповідно, за мультиплікатором інвестицій, збільшує валовий регіональний продукт і зайнятість. Ці результати дуже важливі в умовах децентралізації економіки України, вони підсилюють її ефективність. Медичні, рекреаційні та туристичні послуги є компліментарними, вони разом посилюють корисний ефект для споживачів, тому що додають до лікування яскраві враження від відвідин нової країни, його привабливого регіону. Конкурентоспроможність медичних і рекреаційних послуг охоплює не тільки традиційні складові, але й ступінь пейзажного різноманіття і комфортності клімату певної місцевості, транспортну доступність, можливість пізнати історію краю, її пам'ятники архітектури, народні звичаї.

Звичайно, що центрами конкурентоспроможних медичних послуг України є столиця та інші великі міста. Зростає попит на стоматологічне та офтальмологічне лікування, дитячу кардіохірургію, репродуктивну медицину, МРТ-діагностику, лабораторні дослідження, естетичну медицину і косметологію, пластичну хірургію. Є певні напрацювання у

реконструктивній нейроортопедії, у радіологічній медицині або радіохірургії. Найчастіше попит висувають іноземці-емігранти, з українських діаспор Канади і США та громадяни близького зарубіжжя. Водночас зростає зацікавленість пацієнтів із дальнього зарубіжжя на унікальне лікування стовбуровими клітинами.

Що стосується рекреаційних послуг, то для їх надання регіони України мають багатий природний потенціал. Азово-Чорноморський регіон славиться лікувальними торфовими і муловими грязями, Дніпровсько-Дністровський і Карпатський регіони – радоновими і мінеральними водами різного хімічного складу. Українські медичні здравниці у Бердянську та Одесі мають багаторічний досвід ефективного лікування та реабілітації пацієнтів із захворюваннями опорно-рухового апарату, гінекології, органів травлення, легенів. Лікувальний потенціал доповнюється «зеленим» туризмом, особливо у Карпатському регіоні, який розташований на перехресті Західної і Східної Європи. Його привабливість підвищують не тільки вигідне географічне положення, але й будівництво невеликих кемпінгів, міні-готелів, пансіонатів.

Завдання на сьогодні – прискорити доступ медичних туристів до територій надання послуг за допомогою розвинутого транспорту та системи комунікацій, впровадити дієві менеджмент і маркетинг, геомаркетинг, брендинг тощо, сформувати новий тип поведінки лікарів та іншого персоналу, забезпечити вивчення ними англійської та інших мов, створити комфорт для пацієнтів, відповідний до міжнародних норм і стандартів, можливість цілорічного лікування та відпочинку. Вагомим чинником, що негативно впливає на конкурентоспроможність медичних і рекреаційних послуг в Україні є небезпека перебування в країні у зв'язку з воєнними діями на Донбасі. Тому реально перспективними для медичного туризму є лікувальні заклади Центру, Заходу, частини Півдня України.